

Вирівська ЗОШ I-III ступенів

Візитна картка

Євгейчук Галина Іванівна

Практичний психолог

Психологічна філософія

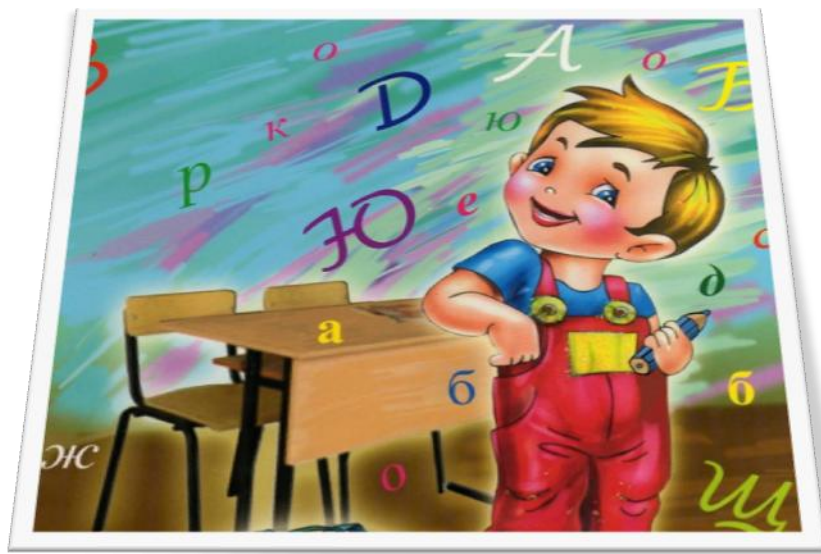
- **Якщо тебе супроводжує успіх, ти наживаєш уявних і справжніх ворогів.
І все ж будь успішним!**
- **Добро, зроблене тобою, завтра забудуть.
І все ж твори його!**
- **Щирість і відкритість зроблять тебе уразливими.
І все ж будь щирим і відкритим!**
- **Те, що ти будував роками, може зруйнуватись в одну мить.
І все ж будуй!**
- **Люди потребують допомоги, але ж вони стануть дорікати тобі за неї.
І все ж допомагай людям!**
- **Віддай світу найкраще, що маєш, і натомість одержиш жорстокий дар.**
- **І все ж віддавай світу найкраще, що в тебе є!**

Педагогічне кредо

**«Якщо хочеш виховати в дітях сміливість розуму,
самостійність як особистісну рису, то створи такі
умови, щоб спалахи їх думок утворювали
царство думки, дай їм можливість відчути себе в
ньому володарями»**

Ш. Амонашвілі

ЖИТТЄВЕ КРЕДО

Знаходити

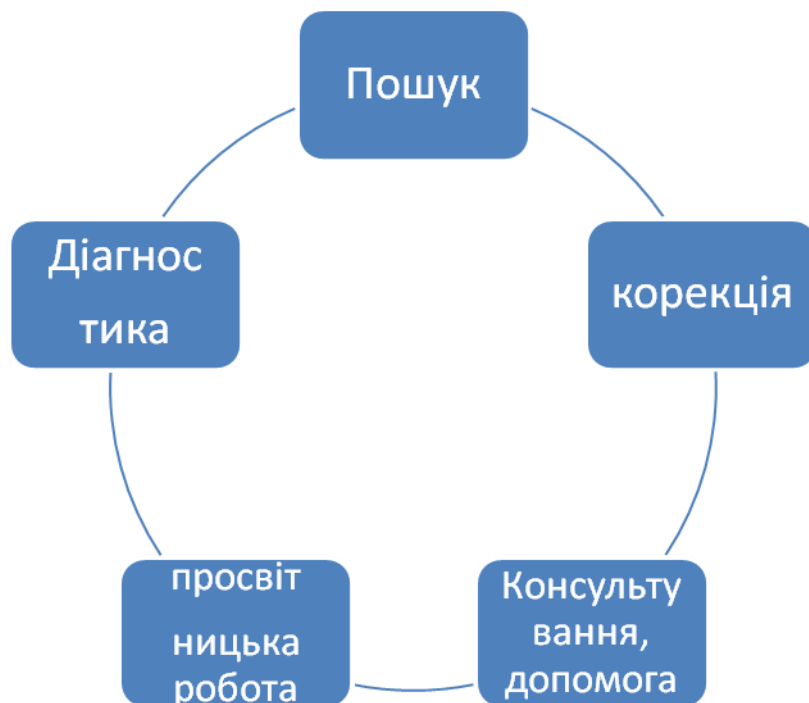
Розвивати

Любити

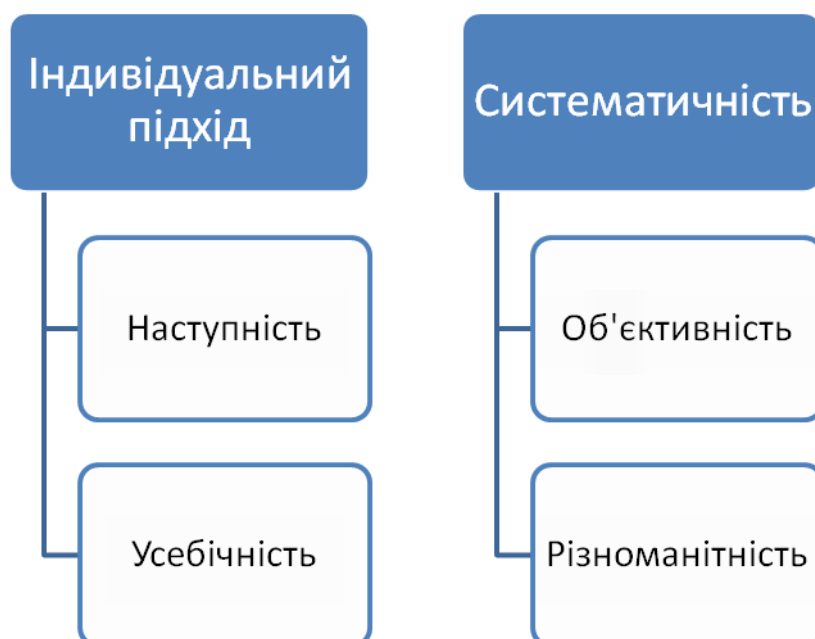
Допомагати

Для людини
нема нічого
цікавого ніж сама
людина
В. Гумбальдт

Напрямки роботи

Принципи роботи

Тема

Система роботи з обдарованими дітьми

Мета

розкрити систему роботи з обдарованими дітьми; вибір форм, напрямків, методів діяльності; надати інформацію про особливості роботи мотиваційного компонента творчої діяльності обдарованої дитини; стратегії розвитку, виховання; надати зразки діагностичної, корекційної роботи.

Ознайомити з
матеріалами по
роботі з
обдарованими
дітьми; діагностичної,
колекційної роботи

Розкрити структуру,
форми, напрямки
роботи

Завдання

Надати інформацію
про особливості
роботи з
обдарованими дітьми

Співпраця вчителів,
психолога, батьків по
роботі з
обдарованими дітьми

Цілі

```
graph TD; A[Цілі] --> B[Здійснення діагностичної роботи щодо виявлення обдарованих дітей]; A --> C[Психологічний супровід обдарованої дитини]; A --> D[Вибір структури роботи]; A --> E[Вибір форм та методів роботи]; A --> F[Допомога у формуванні провідної діяльності];
```

Здійснення діагностичної
роботи щодо виявлення
обдарованих дітей

Психологічний супровід
обдарованої дитини

Вибір структури роботи

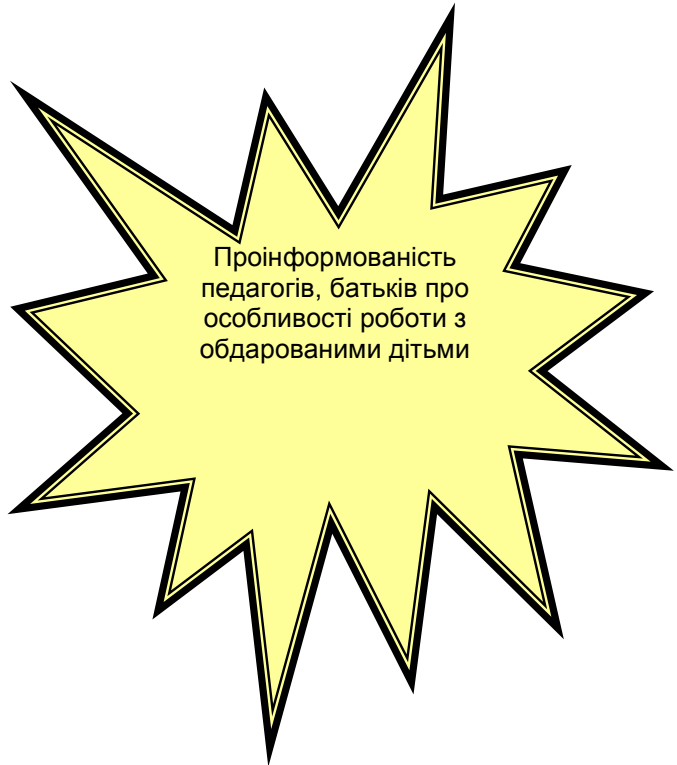
Вибір форм та методів роботи

Допомога у формуванні
провідної діяльності

Очікувані результати

Творчий розвиток
обдарованих учнів

Проінформованість
педагогів, батьків про
особливості роботи з
обдарованими дітьми

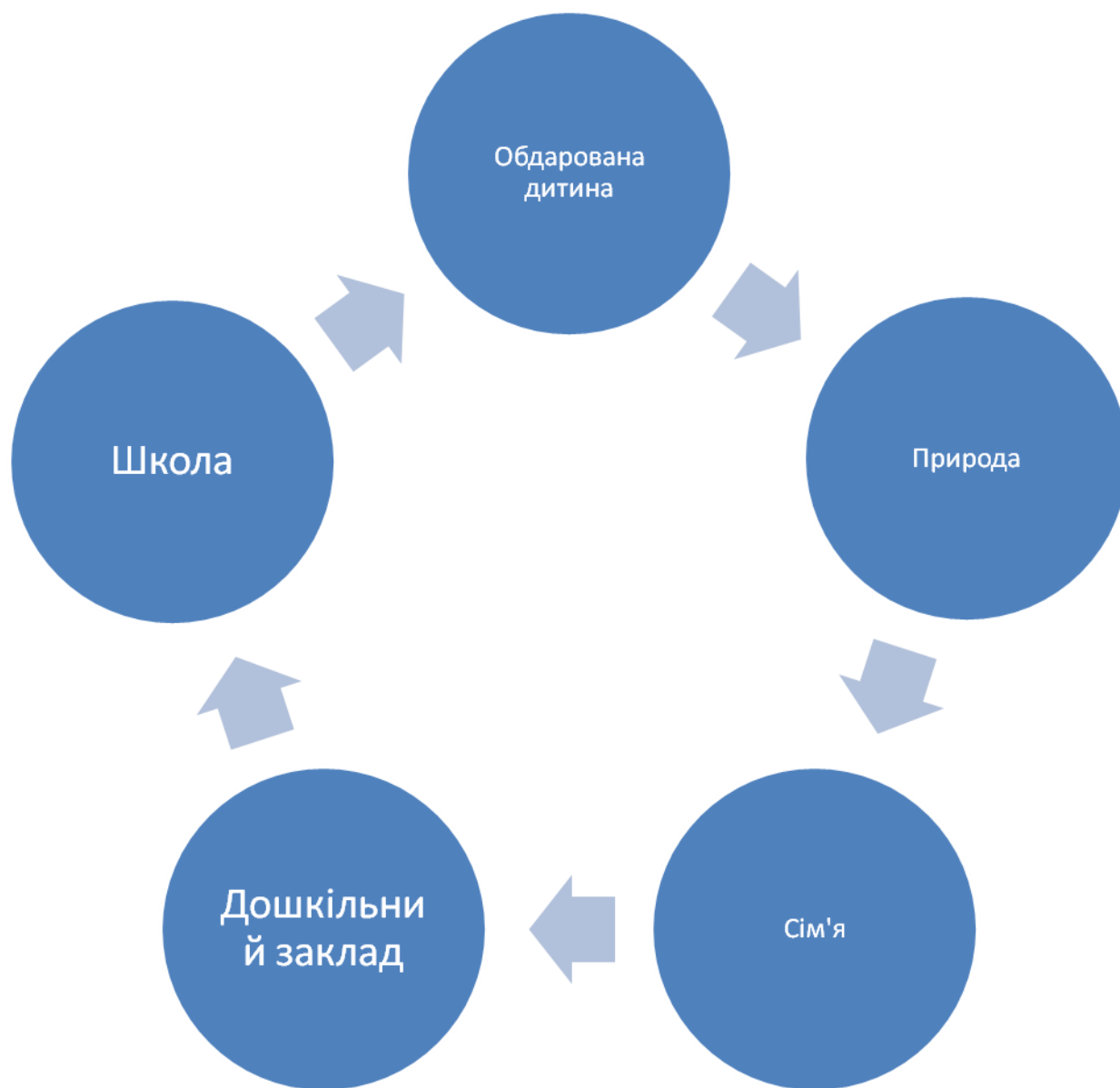

Систематизація знань по
роботі з обдарованими
дітьми

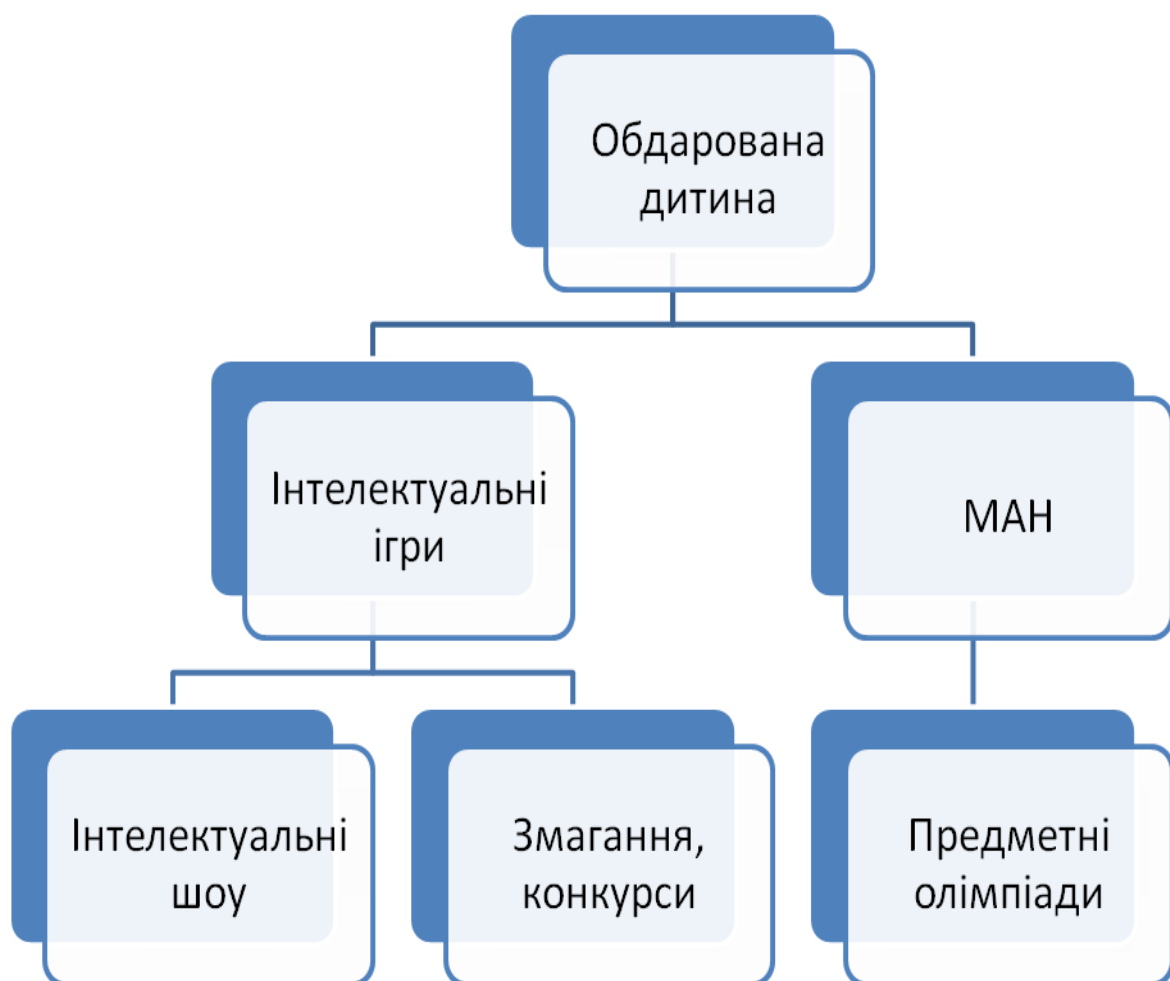

Отриману інформацію
застосовувати на
практиці

Система роботи з обдарованими учнями Вирівської ЗОШ I-III ступенів

Обдарована дитина

Особистісно орієнтовний навчально-виховний процес

Навчальна
практика

Факультативи

Профільне навчання

Індивідуальні заняття

Кірки за вибором, гуртки

Структура психологічного супроводу обдарованої дитини

Відхилення в поведінці
порушення в спілкуванні

Психокорекційні
заняття

Зниження стану
психічної напруги

Обдарована дитина

Розвиток
інтелектуальної
та емоційної
сфери

Групові та
індивідуальні
заняття

Уроки творчості

Обдарована
дитина

- I
- Формування провідної діяльності

Супровід

- II
- Допомога у формуванні провідної діяльності, її мотивації

Супровід

- III
- Допомога в організації ситуації успіху

Схема роботи з обдарованими учнями

Робота з батьками, педагогами обдарованих учнів

Індивідуальні та групові консультації

Ознайомлення вчителів,
батьків з результатами
діагностики

Рекомендації щодо роботи з
обдарованими дітьми

Консультування щодо підготовки індивідуальних програм

Завдання для розвитку
здібностей учнів

Допомога в пошуку форм
ефективного спілкування

Підготовка рекомендацій

Аналіз спостережень педагогів

Аналіз спостережень батьків

Вступ

У сучасній психології поняття обдарованості розглядається як системна якість психіки, (що розвивається впродовж життя й визначає можливість досягнення людиною більш високих (надзвичайних, неабияких) результатів в одному або кількох сферах діяльності порівняно з іншими.

Обдарована дитина — це така дитина, яка значно випереджає однолітків у темпах розвитку й має високий інтелектуальний і творчий потенціал, виявляє високі здібності в навчанні й різних спеціальних видах діяльності.

Уважається, що психологічна структура обдарованості дитини майже збігається з основними структурними елементами, які характеризують творчість. Більшість наукових концепцій обдарованості пов'язують передумови її розвитку з творчими здібностями людини, які визначаються як креативні.

Дитина з пізнавальною мотивацією, виконуючи певну діяльність, захоплюється предметом діяльності реалізує свої задуми. У результаті новий продукт її діяльності значно перевищує початковий задум, тобто наявний розвиток діяльності з ініціативи дитини. У цьому випадку можна говорити про те, що відбувся розвиток діяльності. Розвиток діяльності з ініціативи самої дитини і є творчістю. Творча обдарованість не розглядається як особливий, самостійний вид обдарованості, вона не є окремою модальністю, а характерна для будь-якого виду діяльності.

Творча обдарованість визначається особливою розумовою операцією — креативним мисленням.

Креативне, творче мислення дозволяє бачити різні аспекти проблеми, знаходити різноманітні зв'язки елементів дійсності, різні шляхи розв'язання певної задачі.

Саме найвищий рівень інтелектуальної активності — креативний — є показником творчої особистості.

Розглядаючи обдарованість як загальну передумову творчого розвитку та становлення творчої особистості, виокремлюють п'ять її структурних компонентів.

1. *Переважає роль пізнавальної мотивації.* В обдарованих дітей домінування пізнавальної мотивації проявляється у формі дослідницької пошукової активності, високої сенситивності до визначення проблем і в низьких порогах чутливості до новизни стимулу, відкриття нового у звичайному. У дітей, які не мають високого творчого потенціалу, розвиток ґрунтується на іншому типі мотивації – мотивації досягнення.
2. *Дослідницька, творча активність.* Що виражається у виявленні нового, у постановці й розв'язанні проблем: дослідницька активність обдарованої дитини до 3-5 років виражається в самостійній постановці питань і проблем щодо нового й невідомого. З 5-6 років основним структурним компонентом обдарованості та творчого розвитку стає проблемність. Вона забезпечує відкритість дитини новому, виражається в пошуку невідповідностей і протиріч, у самостійній постановці нових питань і проблем. Навіть невдача створює пізнавальну проблему. У 8—12 років процес дослідження проявляється у виявленні прихованих, не заданих явно елементів і відносин. Відкриття нового виражається в подоланні сформованих підходів до розв'язання проблеми. Акт творчості характеризується інтуїтивним використанням побічних продуктів.
3. *Можливість досягнення оригінальних рішень,* відмова від стандартних гіпотез.
4. *Можливість прогнозування й передбачення.* Процес розв'язання проблеми включає процес перетворень. Визначення проміжних цілей на шляху до виявлення невідомого становить стратегію пошуку. Пошук визначається мірою передбачення, антиципації, прогнозування оптимальності кожного наступного кроку розв'язання, прогнозування його наслідків.
5. *Здатність до створення ідеальних еталонів,* що забезпечують високі естетичні, моральні, інтелектуальні оцінки. На основі оцінки робиться вибір і приймаються рішення. Оцінка забезпечує можливість самодостатності, самоконтролю, упевненості в самому собі та своїх здібностях, своїх рішеннях, чим визначається самостійність, неконформність тощо.

Перелічені вище особистісні утворення, створюють єдину інтегральну структуру обдарованості, що проявляється на всіх рівнях інтелектуального розвитку.

Оскільки обдарованість у дитячому віці можна розглядати як потенціал психічного розвитку щодо наступних етапів життєвого шляху особистості, обдарованість конкретної дитини – значною мірою умовна характеристика. Найчудовіші здібності дитини не є прямим і достатнім показником її

досягнень у майбутньому.

З урахуванням багатогранності та складності феноменту обдарованості відзначимо основні принципи виявлення обдарованих учнів за допомогою психодіагностичних методів:

- 1) комплексний характер оцінювання різних сторін особистісного розвитку й діяльності дитини засновано на положеннях використовуваної концептуальної моделі;
- 2) оцінювання ознак обдарованості дитини не лише щодо актуального рівня її психічного розвитку, але й з урахуванням потенційних можливостей;
- 3) використання валідних методів психодіагностики для ідентифікації обдарованості.

В даному проекті розкрита структура, методи , форми, етапи роботи, які допоможуть у роботі з обдарованими дітьми.

Фактори формування обдарованості дитини

Важливою особливістю сучасного розуміння обдарованості є те, що це явище розглядається не як статична, а як динамічна характеристика, що реально існує в русі, постійному розвитку (Ю.Д. Бабаєва, А.І. Савенков та ін.). За такого розуміння вважається доцільним визначити провідні фактори формування обдарованості дитини, за наявності яких підвищується вірогідність прояву неординарних здібностей особистості. Такими факторами пропонується вважати психофізичний потенціал особистості та сприятливий вплив середовища.

Біологічними передумовами обдарованості є: задатки, як вроджені анатоμο-фізіологічні особливості людини, що зумовлюють розвиток здібностей (до музики, малювання, математики, спорту тощо); здібності – індивідуальні якості особистості, які виявляються у певній діяльності і які забезпечують успіх саме в цій діяльності; схильності – емоційне ставлення, конкретна вибіркова спрямованість на певну діяльність, що заснована на інтересі до цієї діяльності, потреби у її здійсненні, бажанні виконувати, досягати у ній успіху. Система задатків, схильностей і здібностей у комплексі і є найважливішою рушійною силою самовираження особистості,

яка забезпечує виконання нею діяльності на високому рівні і досягнення значних успіхів.

Психологічна характеристика обдарованої особистості

Наступним кроком у визначенні наявності у дитини потенційної обдарованості є організація педагогічного спостереження за її поведінкою та аналіз її дій та вчинків, пов'язаних з проблемними ситуаціями у житті. Критеріальними засадами цих діагностичних процедур, по перше, може слугувати загальноновизнана структура розвиненої обдарованості. А по-друге, за допомогою методу вибіркового аналізу наукової та художньо-публіцистичної літератури можна виявити сукупний перелік психологічних характеристик, притаманних обдарованій людині.

Структура розвиненої обдарованості складається з трьох основних підструктур:

а) високої пізнавальної активності, яка базується на високому рівні сенсорних (увага, сприймання, пам'ять) та інтелектуальних (дивергентне і конвергентне мислення, критичність мислення, здатність до узагальнення і прогнозування);

Отже, те, що дитина обдарована, можна припустити, якщо її інтелектуальні здібності перевищують стандартний рівень, до вирішення проблем і завдань вона застосовує творчий підхід, а також у неї наявний високий рівень мотивації досягнень.

Особлива психологічна якість обдарованих дітей – їх здатність прогнозувати можливі ситуації, способи розв'язання проблем, внутрішньо програвати ситуації ризику й небезпеки, а також знаходити можливі виходи із таких ситуацій.

Обдаровані діти часто є оригінальними у поведінці та спілкуванні. Вони використовують особливі способи спілкування з дорослими й однолітками, чутливі до ситуації спілкування, виявляють уміння спілкуватися не лише словесно, а й за допомогою невербальних засобів (міміки, жестів, інтонації тощо), легко вступають у контакт з однолітками, прагнуть до лідерства у спільній діяльності. Обдаровані діти частіше за своїх однолітків обирають роль дорослого в творчих іграх, змагаються з іншими дітьми. Вони не уникають відповідальності, пред'являють високі вимоги до себе,

самокритичні; не люблять, коли до них ставляться із захопленням, обговорюють їхню винятковість, талановитість, адже самі знають собі ціну. Ці діти випереджають однолітків у моральному розвитку, активно прагнуть добра, справедливості, правди, виявляють інтерес до духовних цінностей.

Проблеми діагностики обдарованості

Обдарованість, як правило, визначається шляхом вивчення сфери її прояву, інтелектуального діапазону (сукупності інтелектуальних можливостей), сфери найвищих досягнень у реалізації здібностей, рівня фізичного розвитку, рівня працездатності, мотиваційного обґрунтування та його відображення в емоційному настрої й вольовій завзятості зростаючої людини. Тобто діагностика обдарованості насамперед спирається на результати продуктивної діяльності (підсумки олімпіад, конкурсів, змагань, дані психолого-педагогічних обстежень). М. Лейтес відзначає, що ознаки обдарованості в дитячі роки оцінюються шляхом з'ясування співвідношення в них вікового і власне індивідуального. Батькам і вчителям варто знати, що всі успіхи дитини спочатку з упевненістю можна оцінити як вікові прояви обдарованості, а чи стануть вони стійкими індивідуальними особливостями, буде залежати від багатьох внутрішніх і зовнішніх умов.

Кого ж можна вважати обдарованими? У літературі зустрічаються твердження, що тільки 2-6 % людей можна вважати обдарованими. Численні ж дослідження показують, що із задатками обдарованості, здатністю до ефективної плідної діяльності народжується кожна психічно нормальна людина. А ось спрямованість і ступінь обдарованості різні. Подальша доля дару залежить від мікро, й макро середовища, де живе і формує своє «я» людина. Варто помітити, що в діагностиці обдарованості критерій випередження (випереджального розвитку) не універсальний. Крім того, поки недостатньо з'ясовано, як пов'язані високі досягнення дітей та їх емоційна залученість: що є причиною, а що наслідком.

Зараз існують конкретні програми відбору обдарованих дітей у різних галузях знання та творчості.

Для виявлення обдарованих дітей найбільш широко застосовуються стандартизовані методи виміру інтелекту, серед яких перевага віддається тим, що дозволяють визначати рівень когнітивного й мовного розвитку дитини (шкала інтелекту Стенфорд-Біне; векслерівська шкала інтелекту

для дошкільників і молодших школярів; тест Слоссона для виміру інтелекту дітей і дорослих; рисунковий текст на інтелект й ін.).

Розроблені також стандартизовані тести досягнень для школярів, призначені для виявлення дітей, які мають виняткові здібності в основних навчальних дисциплінах: читанні, математиці та природознавстві (стенфордський тест досягнень для початкової школи; тести загальної підготовленості (Мосс).

Оцінка творчих здібностей дітей проводиться на основі методик Торренса. Причому в якості однієї з провідних характеристик творчості розглядається швидкість (легкість), гнучкість, оригінальність і точність мислення, а також уява (тести Торренса на художнє творче мислення, на вербальне творче мислення; творчі здібності в діяльності й у русі).

.

К. Текекс розглядає таких можливих провісників обдарованості:

- можливість і здатність у трирічному віці стежити за двома й більше подіями, що відбуваються;
- здатність простежувати в ранньому дитинстві причинно-наслідкові зв'язки та робити висновки;
- відмінна пам'ять, рання мова й абстрактне мислення;
- уміння широко користуватись накопиченими знаннями;
- схильність до класифікації та категоризації;
- уміння ставити запитання та створювати складні граматичні конструкції;
- підвищена концентрація на чому-небудь, ступінь заглибленості в задачу;
- нелюбов до готових відповідей;
- підвищена електрохімічна й біохімічна активність мозку.

Деякі психологічні особливості обдарованих дітей

Що стосується психосоціального розвитку, то обдарованим дітям, як правило, властиві такі риси:

- сильно розвинене почуття справедливості, що виявляється дуже рано;
- дуже яскрава уява, в якій вимисел і реальність зливаються воєдино;
- добре розвинене почуття гумору (обожнюють незгідності, гру слів і т. п.);
- спроби вирішувати проблеми, що є не під силу;
- перебільшені страхи й надмірне сприйняття невербальних проявів почуттів оточуючими, тобто підвищена вразливість і ранимість;
- всепоглинаюча цікавість і розмаїтість інтересів;
- іноді переривають дорослих, не дослухують відповідь на поставлене запитання, тому що люблять самотійно «докопуватись» до суті.

Фізичні характеристики обдарованих дітей так само різноманітні, як і самі діти. Два стереотипи-суперники: худий, маленький і блідий «книжковий хробак» в окулярах і міцний, високий, здоровий і красивий у порівнянні з однолітками дитина далекі від істини.

Можна послатись тільки на деякій грані обдарованості, про які часто згадують дослідники. Помічено, що дуже часто обдаровані діти в дитинстві більше не сплять, ніж сплять. А ось навички тонкої моторики, ручної роботи в обдарованих можуть бути менш розвинені в порівнянні з пізнанням. Це важливо враховувати, тому що нерівність у порівнянні з нормами розвитку часто веде до роздратування, що виявляється з боку дорослих, і росту залежності поведінки дитини.

Роль родини та стосунків батьків у житті обдарованої дитини

Першовідкривачами обдарованості дітей є батьки. Вони виконують найголовнішу роль у становленні й розвитку не тільки обдарованості дитини, а і її особистості.

Іноді батьки не зауважують обдарованості своїх дітей (це буває, наприклад, якщо дитина перша і єдина) або опираються прирахуванню своїх дітей до обдарованих («Я не хочу, щоб моя дитина була обдарованою, нехай вона краще буде нормальною»), починають надмірно «експлуатувати» здатності дитини та поміщають її у штучні умови (наприклад, позбавляють можливості спілкуватися з однолітками).

Усе це лягає додатковим вантажем на плечі дитини, адже в якийсь момент вона сама відкриває свою обдарованість і розуміє, що чимось відрізняється від інших.

Дуже важливо в цей момент підтримати дитину, показати, що її особливість - це нормально, що вона має на це право і, звичайно, що поза залежністю від того, чи буде вона виявляти свої таланти надалі чи ні, усе одно її люблять (про важливість позиції батьків, взаємини в родині та їхній

вплив на подальше життя дитини написана безліч книг, психологічних і художніх).

Батьківське відкриття обдарованості власної дитини повинно народжувати радісне очікування й готовність вирішувати пов'язані з цим проблеми. Задача полягає в тому, щоби вчасно знайти вірний момент, правильні слова та приклади для дитини, щоб вона мала здорове самосприйняття, тому що уявлення про саму себе - це багато в чому кристалізація того, як на нас реагують інші люди.

Проведені дослідження показали, що самооцінка високообдарованих молодших школярів нижче, ніж у третини їхніх ординарних однолітків, а соціальна впевненість нижче, ніж у чверті. У зв'язку з цим ще раз хочеться підкреслити, що обдаровані діти більш чутливі й уразливі в соціальному плані, тому важливо, щоб насамперед батьки формували в них адекватне ставлення до себе.

Наступним найбільш відповідальним моментом у житті обдарованої дитини є її вступ до школи.

Дитина може стати ізгоем, тому що однокласники будуть «мстити» їй за те, що вона розумніша й талановитіша, ніж вони, а в учителів «нестандартна» дитина швидше за все буде викликати роздратування, оскільки вони звикли орієнтуватись на середній рівень. У даному випадку ніщо не зможе замінити батьківської підтримки й заохочення.

Обдаровані діти особливо мають потребу в розвитку в них самостійності, самодисципліни та самоврядування в навчанні, і якщо школа не задовольняє їхніх запитів, то їм доводиться піклуватись про себе самим.

Отже, батькам необхідно:

- приймати дітей такими, які вони є, а не розглядати їх як носіїв талантів;
- спиратись на власні сили й дозволяти дитині самій шукати вихід зі сформованої ситуації, вирішувати кожну задачу, яка їй під силу, навіть якщо самі можуть робити це краще та швидше;
- не тиснути на дитину в її шкільних справах, але завжди бути готовими прийти на допомогу в разі потреби;

- точно розраховувати момент і ступінь реакції на потребі дитини (якщо дитина поставила запитання, то не піддаватися спокусі розповісти про предмет усе, що вони знають самі, а тільки дати відповідь).

Особливості розвитку обдарованих хлопчиків і дівчинок

Розглядаючи проблему обдарованості, неможливо не торкнутись такого аспекту, як її особливості в дітей різної статі. Хочемо ми того чи ні, але в суспільстві в різному ступені задовольняють стереотипи: існує визначений «образ чоловіка» й «образ жінки», тобто якими вони повинні бути, які риси мати і навіть які професії вибирати. Стереотипізація за статевою ознакою особливо шкідлива для обдарованих дітей, оскільки вони в більшому ступені поєднують у собі властивості, характерні як для своєї, так і для протилежної статі (психологічна андрогінія).

Часто виявляється, що творчо продуктивні чоловіки мають «жіночі» риси (наприклад, чутливість), а жінки - «чоловічі» (наприклад, незалежність). Таке сполучення, як правило, розширює діапазон загальнолюдського й розсовує рамки стереотипів.

Маргарет Мід описала так званий «подвійний ланцюг очікування», що пов'язує хлопчиків і дівчинок: хлопчиків учать домагатись успіху, а дівчинок демонструвати, що вони нічого не домагаються й зосереджені на домашніх проблемах і родині. У цьому випадку хлопчик-невдаха та щаслива дівчинка ніколи не будуть обрані представником протилежної статі.

Особливо в цьому сенсі складно обдарованим дівчинкам. Щоб розвинути свої здібності, їм потрібна активність, пристрасть до пізнання, самоствердження, готовність до успішної кар'єри, а в них культивують залежність, пасивність, уміння господарювати. Прикладом для них часто є власні матері.

Найчастіше процвітає складова жіночого страху - побоювання, що чоловіки не приймають переваги та лідерство жінки. Особливо яскраво це проявляється так: дівчинки раптом різко зупиняються у своєму

прогресивному розвитку і навіть «повертаються» назад у віці 11-14 років, коли починає виявлятися інтерес до протилежної статі.

Чималий внесок у цей феномен робить залучення дівчинок (у більшому ступені, ніж хлопчиків) до ведення домашнього господарства, на що витрачається багато часу.

Серед факторів жіночого остраху процвітати також можна назвати: невпевненість у собі, що виражається в заниженій самооцінці й рівні професійних домагань, і відсутність прикладу (дівчинка, дівчина рідко зустрічає жінку-наставницю). Слід зазначити, що особливу роль у підтримці обдарованих дівчинок відіграє батько.

Обдаровані хлопчики, які виявляють «жіночі» риси, зіштовхуються з масою труднощів і відкидаються оточуючими, у тому числі батьками. Наприклад, хлопчик, який прагне займатись у балетній школі, ризикує викликати на свою адресу обурення власного батька, який буде явно незадоволений такими устремліннями сина.

Звичайно, свідомість людей поступово просувається вперед і рамки соціальних стереотипів розширюються. Батьки та педагоги обдарованих дітей повинні утверджувати рівність психологічних можливостей дітей поряд із загальнодоступністю освіти.

Основні проблеми обдарованих дітей

В обдарованих дітей протягом їхнього життя виникає досить багато різноманітних проблем, серед яких можна виділити:

1. Ворожість до школи. Навчальна програма для них нудна й нецікава, тому що не відповідає їх здібностям. Отже, можливі порушення в поведінці, за які до дітей застосовуються «каральні» заходи.
2. Ігрові інтереси. Обдаровані діти люблять складні ігри й байдужі до простих, котрими захоплюються їхні однолітки. Як наслідок, діти залишаються в ізоляції.
3. Конформність. Вона виявляється у відкиданні стандартних вимог, особливо якщо вони йдуть у розріз з інтересами обдарованої дитини.

4. Занурення у філософські проблеми. Замислюються над питаннями життя і смерті, релігійних вірувань і т. п.

5. Невідповідність між фізичним, інтелектуальним і соціальним розвитком. Часто обдаровані діти віддають перевагу спілкуванню зі старшими, і їм досить важко стати лідерами.

Ми уже відзначали, що обдаровані діти досить уразливі. Уітмор виділяє такі причини уразливості:

- прагнення до досконалості (перфекціонізм) - не заспокоюються, не досягаючи вищого рівня;
- відчуття незадоволеності - дуже критичні до себе та своїх досягнень, низька самооцінка;
- нереалістичні цілі - часто ставлять завищені цілі, а не досягаючи їх, засмучуються та переживають;
- надчутливість - дуже сприйнятливі до сенсорних стимулів: слова й невербальні сигнали сприймають як неприйняття себе оточуючими. Часто таких дітей вважають гіперактивними, тому що вони постійно реагують на подразники та стимули різного роду;
- потреба в увазі дорослих - оскільки діти цікаві, вони часто монополізують увагу дорослих, через що можуть виникати тертя у стосунках з іншими дітьми;
- нетерпимість - більш обдаровані діти часто виявляють нетерпимість стосовно інших дітей, які стоять нижче за них за інтелектуальним розвитком.

Принципи побудови програм для обдарованих дітей

Яким же чином варто працювати з обдарованими дітьми?

Карне, Шведел і Ліннемайер виділили деякі основні принципи складання програм для обдарованих :

1. Кожна дитина неповторна. Необхідно виділити сильні та слабкі сторони кожної дитини та скласти програми, що відповідають її потребам.
2. Обдаровані діти дуже критичні до себе і часом відрізняються несприятливим «Я-образом». Необхідно допомогти їм знайти реалістичне уявлення про себе. Особливо важливо згладити невідповідність між високим інтелектуальним розвитком і доступними руховими навичками.
3. Родина відіграє найважливішу роль в освіті обдарованої дитини, тому вона повинна працювати в тісному контакті зі школою.
4. Оскільки обдарованих дітей відрізняє широка сфера інтересів, програма повинна включати різноманітний матеріал, збалансований і сприятливий їх усебічному розвитку (в емоційному, руховому плані й у сфері спілкування).
5. Обдарована дитина, яка навчається в одній групі із «середніми» дітьми, повинна мати можливість спілкуватися з настільки ж розвиненими однолітками.
6. Керувати програмою навчання обдарованих дітей повинна людина, яка має спеціальну підготовку й відповідний досвід роботи.
7. Невід'ємна частина програми - система її оцінки. Важливо визначити, якою мірою дитина досягає поставлених цілей. У такий спосіб можна виявити слабкі місця програми й визначити, наскільки вона задовольняє потреби дитини. Тому повинна мати місце добре організована, ефективна й постійно діюча система виявлення обдарованості, в якій беруть участь і батьки.
8. Щоб забезпечити поступальний хід розвитку, програма повинна передбачати оптимальний і плановий перехід дитини з одного рівня на інший. Це вимагає спільних зусиль адміністрації, учителів і батьків.
9. Одного інтелекту в житті недостатньо, тому програма повинна розвивати цілеспрямованість, наполегливість і бажання довести справу до кінця.

10. Програма повинна передбачати розвиток творчих здібностей дитини.

Наставники обдарованих дітей

І школа, і батьки обдарованих дітей потребують допомоги людей, які володіють спеціальними знаннями й навичками у сфері роботи з такими дітьми. Ю. Яблонівська виділяє такі риси професіонала, який може працювати з обдарованими дітьми:

- високий рівень інтелектуального розвитку;
- чуйність;
- почуття власного достоїнства;
- здатність переносити великі моральні витрати;
- гарна саморегуляція;
- уміння підтримати, захистити, надати допомогу;
- комунікативність;
- добрі організаторські здібності;
- уміння будувати педагогічну діяльність на основі результатів психодіагностики особистості дитини, з огляду на її індивідуальні й вікові особливості;
- уміння адаптувати свою діяльність до особистості кожної дитини;
- уміння розробляти й упроваджувати авторські програми;
- уміння створювати ситуацію успіху, умови для самореалізації особистості учня, стимулювати творчість дитини;
- уміння використовувати у своїй діяльності інноваційні методи та технології навчання й розвитку дітей.

•

• Виявлення обдарованих дітей

•

- Виявлення, розпізнавання великих можливостей розвитку дитини в майбутньому є важливою проблемою педагогічних працівників. Існує

багато методик, які допомагають пізнати творчу, обдаровану дитину з креативністю її мислення. Зокрема:

- • "Анкета з визначення здібностей учнів" за методикою американських вчених Хаана і Кафа. Дана анкета допоможе визначити на основі співставлення з інтересами однолітків особливості спрямованості характеру даної особистості.
- • Методика "Неіснуюча тварина" допоможе визначити, наскільки в дитини розвинена творча уява, оригінальність мислення, емоційний стан.
- • Методика "Віддалені асоціації" невербальна модифікація тесту А. Медніка виявить оригінальність і гнучкість мислення, уміння перекомбінувати дані елементи в нові комбінації.
- • Методика "Прогресивні матриці Равена" допоможе визначити рівень аналітико-синтетичних умінь.
- • Тест "Не проґав вундеркінда!" допоможе батькам виявити та розвинути приховані здібності та задатки дитини.
- • Методика Векслера допоможе визначити рівень інтелектуальних здібностей.
- • Методика Кетелла допоможе оцінити інтелектуальні можливості дитини.
- • Методика Айзенка допоможе визначити рівень інтелекту.
- • Методика "Особливості творчої уяви" (В.Ф.Маценко) допоможе виявити рівень словесно-логічного мислення.

Діагностика для вчителів

Діагностика для дітей

Корекційно-розвивальні заняття

Корекційно-розвивальні заняття

ВПРАВИ НА РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ

I. Словниково-логічні вправи

1. Назвати предмети одним узагальнюючим словом:

- а) калина, ліщина, ... - це
- б) помідор, огірок, капуста, ... - це
- в) ялина, верба, ... - це
- г) курка, гуска, індик, ... - це

2. Дібрати видові назви до родових:

Дитячі журнали – це...

Жіночі імена – це...

Кіногерої – це...

Одяг – це...

Квіти – це...

3. Встав букви і вилучи зайвий предмет:

М..р..з	Г..з..та	Д..в..ий
С..і..	Кн..г..	В..л..к..й
Л..д	Ж..рн..л	К..р..тк..й
К..в..н	К..ша	В..да

4. Узагальнити через протиставлення:

- а) дуб – дерево, а смородина - ...
- б) плаття – одяг, а черевики - ...

5. Розподілити ряд видових назв між двома родовими:

Ластівки, шпаки, горобці, синиці, снігурі, щиглі, дятли.

(визначити перелітних птахів і тих, що залишаються зимувати)

6. Визначити предмет за його ознаками (колір, форма, розмір...):

- а) легка, м'яка, біла - ...
- б) струнка, висока, білогора -...
- в) пухнаста, руда, працьовита -...

7. Визначити предмет за його діями:

- а) літає, падає, покриває, блищить, скрипить -...
- б) світить, гріє, усміхається, зігріває -...

8. Дати визначення предмета:

Мак – ...

Вовк -...

Лебідь -...

9. Відгадування загадок на підставі опису окремих ознак.

Пропонуються додаткові завдання.

Завдання. До відгадки підібрати прикметники з запропонованих слів.

Загадка. Була дитиною – не знала пелюшок. А стала старою – сто пелюшок мала.

Запропоновані прикметники: велика, зелена, колюча, головата, квадратна, соковита, кругла, зелена, весела, ніжна, тендітна.

Завдання 2. До відгадки підібрати якнайбільше прикметників.

Загадка. Була зелена я, маленька. А потім стала червоненька. На сонці почорніла я - значить, що достигла я.

Завдання 3. До слова-відгадки підібрати слова-синоніми (антоніми).

Загадка. Чорне сукно лізе у вікно.

Антонім – *день*.

Загадка. Коли нема чекають, коли прийду – тікають?

Синонім – *злива*.

10. «Групування слів»

Завдання. Скласти можливі групи слів зі слів записаних на дошці (ускладнений варіант цього завдання – скласти можливі групи з вказаної сторінки читанки).

Карась	береза	портфель
Тополя	щука	олівець
Акула	пенал	опеньок
Маслюк	кит	підберезовик
Мухомор	бліда поганка	альбом

(відповіді можливих груп)

Карась, щука, акула, кит – живуть у воді.

Щука, акула – риби хижаки.

Маслюк, підберезовик, опеньок – їстівні гриби.

Мухомор, біла поганка – їстівні гриби.

Пенал, олівець, альбом – шкільне приладдя.

11. «Словотворці»

Від поданих слів утворити якнайбільше спільнокореневих.

Сіль, літо, день, дорога.

12. «Чарівні перетворення»

Дібрати до поданого слова якнайбільше нових слів, замінюючи лише одну літеру. Коли це неможливо, замінюємо 2 літери.

Нора – нога – ноша – наша – Маша – миша – муха – мука – рука – ріка – Ніка – Ніла – Ніна.

13. На формування навичок миттєвої, або швидкої реакції у доборі слів.

Миттєва реакція – назвати слово, протилежне до запропонованого за 1

секунду.

Швидкість реакції – за регламентний час (3 хв.) підібрати слова що називають протилежну дію (ознаку).

А)

Підпливати -

Погасити -

Співати -

Опускати -

Стояти -

Зламати -

Принести -

Дружний –

Товстий –

Білий –

Сухий –

Б)

Хворий –

Старий –

Бідний –

Веселий –

Широкий –

Злий –

Темний –

14. На розвиток комунікативних навичок учнів.

Завдання. Аргументуй свою думку дописавши подане речення.

Я люблю спілкуватись з учнями класу, бо...

Коли я отримаю погану оцінку, я...

Якщо я не вивчив уроку без поважної причини, то...

У лісі не можна галасувати, тому що...

Не можна близько підходити до пташиного гнізда, тому що...

На уроці треба бути уважним, бо...

15. «Шифрування за допомогою картинок».

1) Виділити в назвах предметів, зображених на картинках (від трьох до шести картинок), перші звуки й скласти з цих звуків слово.

Наприклад: кінь, іграшки, телефон – «кіт»; морква, автобус, качка – «мак»; кран, око, ваза, дерево, рука, автобус – «ковдра».

Зауважу: звук у назві предмета слід брати без змін, тобто якщо на картинці він м'який, таким він має лишитися й у слові. Не варто добирати для зображення предмети, в назвах яких є апостроф.

2) Виділити в назвах предметів останні звуки й скласти з них слово.

Наприклад: яблуко, вінок, відро – «око»; хліб, лампа, гриб, огірок, морква – «бабка»; машина, кавун, книга, банан, бджола, колос – «ананас».

3) Виділити в назвах предметів другі від початку звуки. Скласти нове слово.

Наприклад: квітка, малина, стіл, лампа – «вата».

4) виділити в назвах предметів, зображених на картинках, розташованих в одну лінію, різні за порядком від початку (під кожною

картинкою вказано конкретну цифру) звуки і скласти з них нове слово.

Наприклад: заєць (перший звук), ву**ж** (другий звук), куб**б** (третій звук) – «зуб».

Ускладнення: картинки можна розмістити по всій площині аркуша, а порядок звуків вказати стрілками; картинки розташувати по колу (в пелюстках квітки або по секторах).

Наприклад: лі**ж**ко (перший звук), кі**т** (другий звук), го**д**инник (восьмий звук), зає**ц**ь (другий звук), ри**б**а (перший звук) – «лікар».

II. Ігри

1. «Ланцюжок»

Учитель показує учням ланцюжок (на малюнку або справжній), звертає увагу дітей на те, як одне кільце з'єднане з іншим. Пропонує зробити ланцюжок із слів так, щоб вони з'єднувалися однаковими складами.

Наприклад: Віра – ракета – тато – товар – варениця - ...

Якщо хтось із дітей дуже довго розмірковує, помиляється чи повторює вже назване слово, він вибуває з гри. Так кількість гравців поступово зменшується, і перемагає той, хто залишиться до кінця гри.

- Сова – вага – галка – канапа – парта – тато...
- Ваза – заголовок – вокзал – залізо – золото – товариш...
- Мавпа – панчоха – халва – валянки – килим – лимон...
- Фарба – бабуся – саяво – дама – мама...
- Сорока – каша – шабля – лялька – калина – наука...
- Зима – малина – нафта – тарілка – канава – вата...
- Нора – ракета – тайга – гарбуз – бузина – начинка...

2. «Слова-переверти»

Учитель пропонує дітям прочитати незвичні слова-переверти і пояснити значення їх, якщо читати зліва направо та справа наліво.

Еге, ага, біб, тут, пуп, дід, піп, око, Пилип, Алла, Аза, Ада, корок, потоп, кабак, наган, зараз, шалаш.

Учитель пропонує дітям прочитати інші слова-переверти спочатку зліва направо, пояснити, яке значення кожного з них.

Бук, сир, раб, серп, рим, луг, касир, куб, кіт.

А потім – прочитати ці слова справа наліво і порівняти, чи змінився їхній зміст, значення.

3. «Хто більше?»

Учитель пропонує дітям із слова «ластівка» скласти якнайбільше слів, використовуючи тільки ті букви, з яких воно складається. Перемагає той,

хто складе найбільше слів.

ЛАСТІВКА

Стіл, лак, салат, кава, вітала, тікала, тікав, сітка, лавка, віл, кіт, світ, сіла, Савка, літа, така...

МУЗИКАНТ

Танк, музика, кант, кузина, муза, зима, таз, туз...

САДІВНИК

Сад, сів, сік, садив, віник, Іван, нива, два, сани, він, вік...

СОЛОДКА

Сода, сад, коло, коса, косо, колос, лак...

4. «Зайчик»

Учитель пропонує дітям прочитати склади, «стрибаючи», як зайчик, «з однієї купинки на іншу».

По гу сам то зе бо ка до у ло лі зує ро а

1 6 8 12 14 10 2 4 9 11 13 3 5 7

(Показує дорогу, а сам у болото лізе).

Яке сі та зі м'яч ке ко й ко ляч

1 2 5 8 3 6 4 7 10 9

(Яке сім'ячко, таке й зіллячко).

5. «Збери слово»

Учитель пропонує дітям прочитати слова кожного рядка, взяти з першого слова першу літеру, з другого – другу, з третього – третю і т.д. й одержати нове слово.

Риба, рак, макарони, поле, салат, пір'їна – **ракета**.

Шия, скло, слово, масло, ручка – **школа**.

Парк, сіно, ліс, рідня, лілія – **пісня**.

Метро, дощ, сова, гора – **мова**.

6. «Навіщо і чому»

Гру побудовано за принципом «запитання (пропозиція) – відповідь». Вихователь запитує (пропонує зробити, сказати), а дитина має дати розгорнуту відповідь.

Запитання на визначення мети

- Як гадаєш, навіщо ти відвідуєш школу?
- Навіщо потрібний телевізор?
- Навіщо людям потрібний одяг?

Запитання на встановлення причини

- Чому взимку надворі сніг не тане?
- Чому риби плавають, птахи – літають, а люди ходять по землі?

- Чому предмети падають униз, а не вгору?

Запитання на пропозиції для прийняття рішення та планування власних дій

- Дмитрик розбив чашку. Що йому треба робити?
- Уяви, що ти заблукав у місті. Що робити? Як вчинити найкраще?
- У нас завтра у класі день іменинників. Перелічіть усе, що ми повинні зробити.

7. «Універмаг»

Дитині-«продавцеві» видають товар (предмети побуту, одягу, іграшки), який треба розсортувати за призначенням – класифікувати.

8. «Потяг»

Учитель розкладає перед дітьми 10 сюжетних картинок. Діти мають розмістити їх у правильній послідовності – утворити потяг. Потім вагончики треба скріпити. Для цього діти мають використати маленькі картинки із зображенням різних предметів, які потім треба назвати одним узагальненим словом (меблі, посуд, іграшки).

9. «Що підходить?»

У вчителя та дитини – по одному набору карток. Учитель дістає і показує певну картинку зі свого набору, а дитини відповідно має вибрати зі свого набору таку картинку, яка найбільше пасує за змістом до пропонуваної вихователем. Наприклад: обличчя – очі, букет – квітка, страва – ложка тощо.

10. «Придумай сам»

Учитель називає слово, а дитина добирає до нього слово з близького поняттєвого кола або слово-характеристику. Наприклад: будинок – цеглина, голка – тканина, ніж - гострий.

11. «Усе навпаки»

Учитель називає слово, а дитина добирає до нього антонім: чорний – білий, день – ніч, ліворуч – праворуч...

ІГРИ НА РОЗВИТОК УВАГИ

1. «Друкарська машинка»

Кожному гравцеві присвоюється 1-2-3 літери алфавіту (в залежності від кількості учасників, щоб усі літери були розподілені). Потім придумується слово або фраза з 2-3 слів. На сигнал ведучого учні починають «друкувати». Коли слово буде «надруковане», всі дружно плескають.

2. «Муха»

Для гри необхідна класна дошка з розкресленим на ній ігровим полем із 9 клітинок (3x3) і невелика присоска (або шматок пластиліну), яка виконує роль «дресированої мухи». «Муха» може пересуватися за командою з однієї клітинки в іншу. Стартове положення «мухи» - центральна клітка ігрового поля. Команди подаються учасниками гри по чергові. При цьому потрібно слідкувати, щоб «муха» не вийшла за межі поля. Після цих пояснень починається сама гра. Вона проходить на уявному полі, яке кожен з учасників уявляє перед собою. Якщо хтось із гравців губить нитку гри або «бачить», що «муха» вийшла за межі поля, він подає команду «Стоп!» і, повернувши «муху» на центральну клітинку починає спочатку.

Ускладнювати гру можна збільшенням кількості клітинок (4x4) або кількості «мух». В останньому випадку команди подаються кожній «мусі» окремо.

3. «Хор»

Один із учасників гри – «відгадувач». Він виходить із приміщення. Інші гравці беруть 2-3 рядки з відомого вірша, і кожен учень отримує по одному слову. Входить «відгадувач». По команді ведучого учасники разом вимовляють кожний своє слово. Потрібно відгадати рядки з вірша. Якщо «відгадувач» не може впоратися із завданням, «хор» повторює слова вірша.

4. «Меблі»

Учасникам гри пропонують уявити себе якимось предметом інтер'єру і зайняти відповідні місця в приміщенні. Один із гравців – «господар» кімнати – ознайомлюється з інтер'єром. Його можна уявити за допомогою виразних поз учасників гри. Після цього «господар» виходить із приміщення. Проте, з'являється його «син» - пустунчик і робить перестановку у приміщенні. «Господар» повинен усе розставити так, як було.

5. «Які звуки повторюються?»

Варіант 1. Ведучий зачитує 4-5 слів, у кожному з яких зустрічається якийсь один звук. Наприклад: хліб – відро – пролісок – камінь. Учні визначають звук, який повторюється в кожному слові.

Варіант 2. Дається набір слів, у яких повторюються 2 звуки. Наприклад: книжка – нитка – тканина – нирка – ноги.

6. «Блискавка»

Діти читають в нормальному темпі текст. Цей текст переривається командою вчителя «Увага». І дається команда «Блискавка». Учні прискорюють темп до свого максимуму, пильнуючи, щоб не губилося розуміння прочитаного. По команді вчителя закінчують читати і рахують кількість прочитаних слів. Визначається переможець гри.

Вправи для розвитку уваги

1. "У магазині дзеркал"

Мета: розвиток спостережливості, уваги, пам'яті. Створення позитивного емоційного тла. Формування почуття впевненості, а також уміння підкорятися вимогам іншої людини.

Опис. Дорослий (а потім дитина) показує рухи, які після нього точно повинні повторювати всі гравці. Інструкція: «Зараз я розповім вам історію про мавпочку. Уявіть собі, що ви потрапили до магазину, де стоїть багато великих дзеркал.

Туди увійшов чоловік, на плечі в нього була мавпочка. Вона побачила себе в дзеркалах і подумала, що це інші мавпочки, і почала корчити їм мордочки. Мавпочки у відповідь скорчили їй точнісінько такі самі пички.

Мавпочка показала їм кулака, і їй із дзеркал також показали кулаки. Вона тупнула лапою, й усі мавпочки тупнули. Що не робила мавпочка, всі інші точно повторювали її рухи. Починаємо гру. Я буду мавпочкою, а ви — віддзеркаленнями».

2. "Дивися на руки"

Мета: розвиток довільної уваги.

Необхідний матеріал: аудіозапис маршу.

Опис. Діти, рухаючись по колу, точно виконують різні рухи, показані дорослим чи «командиром».

Інструкція: «Зараз ми пограємося. Для гри нам потрібно вибрати командира, що буде придумувати рухи для рук. Спочатку командиром буду я а потім той, кого ми виберемо за допомогою лічилки. Усі гравці, стоячи один за одним у колі, повинні почати рухатися під музику. Першим буде стояти командир — зараз ним буду я. Всі уважно стежать, які рухи рук показує командир, і повторюють їх точно за ним. Починаємо гру».

Примітка. На етапі освоєння гри рухи рук показує дорослий (варіанти показу рухів: руки нагору, у сторони, на пояс, руки зі зчепленими пальцями витягнуті вперед, занесені за голову тощо). Потім показ рухів рук здійснюють діти.

3. "Слухай команду"

Мета: розвиток довільної уваги.

Опис. Кожна дитина повинна виконувати рухи відповідно до команд дорослого, вимовленими пошепки. Команди даються тільки на виконання спокійних рухів. Гра проводиться доти, доки гравці добре слухають і точно виконують завдання.

Інструкція: «Ми пограємося в гру «Слухай команду». Для цього треба стати в коло один за одним і рухатися кроком під музику. Коли звуки музики припиняться, необхідно зупинитися й уважно слухати мене. У цей час я пошепки вимовлю команду, наприклад «підняти руки», і всі гравці команду, наприклад «підняти руки», і всі гравці повинні виконати цю команду. Будьте уважні!»

Примітка. Приклади команд: присісти; нахилитися вперед і витягнути руки вперед; зігнути праву ногу в коліні, руки розвести в сторони; сісти на підлогу й обхопити коліна двома руками і т. ін.

4. "Знайди два однакових предмети"

Мета: розвиток мислення, обсягу уваги, сприйняття форми, величини, спостережливості, формування уміння порівнювати, аналізувати.

Обладнання: малюнок із зображенням п'яти предметів і більше, з яких два предмети однакові; гостро заточені прості олівці.

Опис. Дитині пропонуються:

а) картка із зображенням п'яти предметів, серед яких є два однакові; потрібно їх знайти, показати і пояснити, у чому подібність цих двох предметів;

б) картка із зображенням предметів і зразка; необхідно знайти предмет, подібний до зразка, показати його і пояснити, у чому схожість;

в) картка із зображенням більше п'яти предметів, із зображених предметів треба утворити однакові пари, показати їх чи з'єднати лініями, проведеними простим олівцем, і пояснити, у чому подібність кожної пари.

Інструкція:

а) «Подивися уважно на цю картку і знайди серед усіх намальованих предметів два однакові. Покажи ці предмети і поясни, у чому їхня схожість. Приступай до роботи».

б) «Подивися, на цій картці зображені предмети. Кожному з них можна знайти пару. З'єднай лініями кожну отриману пару (два однакові предмети) і поясни, у чому їхня схожість. Приступай до виконання завдання».

5. "Вітрина магазину"

Мета: розвиток обсягу уваги і спостережливості.

Обладнання: картка із зображенням вітрини магазину.

Опис. Дитині необхідно знайти (не рахуючи) коробку з найбільшою кількістю цукерок і пояснити свій вибір.

Інструкція: «Подивися, на цій картці зображена вітрина магазину, у якій щойно надійшли у продаж, їх поклали в прозорі коробки різної величини. Мама сказала своєму сину: «Можеш вибрати будь-яку коробку».

Хлопчик захотів ту коробку, де більше цукерок. Ти повинен допомогти хлопчику знайти коробку, яка вміщує найбільшу кількість цукерок. Поясни свій вибір. Якими способами можна перевірити правильність вибору? (Можна порахувати.) Уважно подивися ще раз на картку, подумай і скажи, чому на перший погляд здається, що в коробках — різна кількість цукерок.

Приступай до роботи».

Вправи для розвитку пам'яті

1. «Запам'ятовування цифр»

Матеріал: ряд, цифр. ОписДитині пропонують запам'ятати ряд випадкових цифр, починаючи з 3-х 813 3126 52169 631925 645 7482 38471 936472 Якщо дитина не повторила пред'явлений ряд цифр у тому ж порядку, то їй прочитують повторно інший ряд цифр тієї ж кількості. Оцінка результатів:Максимальне число цифр, що може запам'ятати дитина, - норма для 6-7 років - 5-6 цифр. Більш складним завданням є повторення цифр у зворотному порядку. Починати треба з 2-х цифр: Наприклад, 73 - відповідь дитини 37,629 - відповідь дитини 926. Норма для 6-7 років - 3 цифри в зворотному порядку і більше

2. Гра «Бабуся укладає у свою валізу.»

Гра для розвитку механічної пам'яті Грати можна і вдвох із дитиною, але краще — компанією з 3—5 дітей. Дорослий починає розповідь: «Бабуся укладає у свої валізу. гребінець», а наступний гравець має повторити вже сказане, додавши свій предмет: «Бабуся укладає у свою валізу гребінець і. капці» тощо. Гра триває доти, доки ряд не стає таким

довгим, що його вже не можна відтворити. У дітей це може бути 18—20 предметів. Вправа для розвитку літературної пам'яті «А я у гай ходила.» Пропонуємо Вам частіше розучувати вірші — це прекрасне заняття не може бути зайвим ні в якому віці і, крім загальнорозвивального ефекту, допомагає прищепити дитині літературний смак, сприяє емоційному зближенню членів родини. Починати слід із віршів гарного ритму і яскравого змісту, якщо ви віддаєте перевагу перекладам, то нехай це будуть класичні зразки — вірші С.Маршака, Б.Заходера, К.Чуковського. Дуже мелодійні, легкі й добре запам'ятовуються вірші Н.Забілі.орма - 6 фігур (для 7 років, для 6 років - норма). Низький результат - менше 6 фігур. Ігрові вправи для розвитку уяви і акторських здібностей у дітей

Вправи для розвитку уяви

1. «Кінопроба».

Уявіть, що ви актори, яких запросили зніматися у фільмі. Зобразіть:

- пінгіна, який потрапив на спекотний пляж;
- слоника, який виконує «Танець маленьких лебедят»;
- стареньку бабусю, якій раптом закортіло пострибати через мотузку тощо.

2. «Ось так».

Керівник питає дітей:

- як ідеш?; (діти показують - «Ось так»)
- як біжиш?;
- як вночі спиш?;
- як береш?;
- як даєш?;
- як пустуєш?;
- як грозиш?

3.« Робота з уявними предметами».

Групі школярів або дорослих пропонується уявити, нібито вони завітали на виставку останніх новинок техніки (скажімо, японської). Тут демонструються чудові предмети побуту — вони невидимі, хоча ними можна користуватися. Керівник дістає з кишені «коробку сірників». Потім він робить кілька виразних рухів, нібито перекладаючи уявну коробку з однієї руки в іншу, відкриваючи й закриваючи її. Потім запалює і гасить неіснуючого сірника, передає уявну коробку комусь з учасників.

Далі уявна коробка проходить через руки всіх членів групи. Кожний має щось зробити з нею або з сірниками, бажано те, чого ще ніхто не робив. Дії мають легко читатися й трактуватися, тобто бути послідовно зрозумілими, однозначними рухами, бо уявні речі іншого, «розмитого», ставлення не сприймають.

До моменту, коли уявна, вже порожня, коробка повертається до керівника, а «спалені» сірники зібрані й викинуті, рухи стають ясними і чіткими, цілком вірогідними. Уявлювані дії мають бути чіткими, а уявні сірники — давати справжнє відчуття тепла й горіння, якщо їх вчасно не загасити, уявна голка — колотися та ін.

Цей прийом розвитку уяви базується на тісному її зв'язку з діями й відчуттями, а також емоціями людини. Так можна зображувати, тренуючись, роботу з багатьма уявними предметами — як широкоживаними, скажімо голкою, ручкою, так і предметами та приладами, які використовуються у професійній діяльності, техніці тощо (руль автомобіля, дошка з приладами, клавіатура фортепіано, комп'ютера, друкарської машинки).

Для розвитку уяви у дітей проводити спеціальні вправи. Ось деякі з них:

- Скласти казку (на задану тему, за поданим початком і кінцівкою), наприклад про неслухняного хлопчика, але з умовою, що твір матиме щасливий кінець, або розповідь про зустріч дитини з героєм казки, оповідання.
- Створити казку за малюнком або намалювати за сюжетом казки, оповідання, прочитаного дорослим чи придуманого самостійно.
- За кількома малюнками придумати оповідання (казку), об'єднати їх сюжетом, домалювати продовження сюжету.
- З метою розвитку здатності варіювати образи уяви, можна запропонувати завдання придумати нові можливості використання знайомого предмета. Наприклад, цеглину використовують у будівництві. А де ще можна її застосувати?

Висновок

Обдарованість дитині не дані безпосередньо в її самоспостереженнях чи переживаннях. Ми лише опосередковано довідуємося про них, співвідносячи рівень оволодіння діяльністю однією людиною з рівнем її оволодіння іншими людьми. При цьому виявляється необхідною умовою виявлення здібностей аналіз умов життя людини, його навчання і виховання, а також його життєвого досвіду в оволодінні даною діяльністю. У зв'язку з цим особливо важливого значення набуває проблема співвідношення в здібностях уродженого і придбаного, спадково закріпленого і сформованого в процесі індивідуального розвитку.

У рішенні проблеми обдарованості необхідно виходити з принципу єдності людини й умов її життя. Обдарованість дитини потрібно розглядати не як носія прихованих таємничих можливостей, що протистоять середовищу, а як похідне від єдності індивіда й умов його життя і діяльності, різного впливу умов життя на різних етапах розвитку дитини.

Коли говорять про обдарованість дитини, то мають на увазі його можливості в тій чи іншій діяльності. Ці можливості приводять як до значних успіхів в оволодінні діяльністю, так і до високих показників праці.

За інших рівних умов (рівень підготовленості, знання, навички, уміння, витрачений час, розумові і фізичні зусилля) обдарована дитина одержує максимальні результати в порівнянні з менш здібними дітьми.

Будь-яка діяльність складна і багатогранна. Вона висуває різні вимоги до психічних і фізичних сил дитини. Якщо наявна система властивостей особистості відповідає цим вимогам, то людина здібна успішно і на високому рівні здійснювати діяльність. Якщо такої відповідності немає, то в індивіда виявляється нездібність до даного виду діяльності.

Таким чином, обдарованість можна визначити як синтез властивостей людської особистості, що відповідає вимогам діяльності і забезпечує високих досягнень у ній.

Спостерігаючи школярів, учитель не без підстави вважає, що одні учні більш здібні до навчання, інші менш здібні. Буває так, що учень здібний до математики, але погано виражає свої думки в усній і письмовій мові чи виявляє здібності до мов, до літератури, взагалі до гуманітарних наук, але йому важко даються математика, фізика, вивчення техніки. Такі здібності потрібно помітити і обов'язково розвивати в дитині.

Обдарованість не зводиться до знань, умінь і навичок, хоча виявляються і розвиваються на їх основі. Тому треба бути дуже обережними і тактовними у визначенні обдарованих учнів, щоб не загубити її. Подібні помилки іноді відбувалися навіть у відношенні майбутніх великих учених, що в майбутньому стали видатними знаменитими, а в школі були не помітними.

Подібно тому, як кинуте в ґрунт зерно є лише можливістю стосовно колосся, що може вирости з цього зерна, але лише за умови, що структура, склад і вологість ґрунту, погода і т.д. виявляться сприятливими, обдаровані діти є лише можливістю для набуття знань і вмінь. А будуть чи не будуть набуті ці знання й уміння, чи перетвориться можливість у дійсність, залежить від безлічі умов.

У число умов входить, наприклад, такі фактори: чи будуть оточуючі люди (у родині, школі, трудовому колективі) зацікавлені в тому, щоб дитина опанувала цими знаннями й уміннями; як її будуть навчати, як буде організована навчальна діяльність, у якій ці уміння і навички знадобляться і закріпляться, і т.д.

Обдарованість — це можливість, а необхідний рівень майстерності в тій чи іншій справі — це дійсність. Музичні здібності, що виявилися в дитини, ні в якій мірі не є гарантією того, що дитина буде музикантом. Для того щоб це відбулося, необхідно спеціальне навчання, наполегливість, виявлена педагогом і дитиною, гарний стан здоров'я, наявність музичного інструменту, нот і багатьох інших умов, без яких здібності можуть стихнути, так і не розвившись.

Психологія, заперечуючи тотожність обдарованості і істотно важливих компонентів діяльності — знань, навичок і умінь, підкреслює їх єдність.

Не можна говорити про здібності людини до малювання, якщо її не намагалися навчати малювати, якщо вона не набула ніяких навичок, необхідних для образотворчої діяльності.

Тільки в процесі спеціального навчання малюнку і живопису може з'ясуватися, чи є в учня здібності.

Це виявиться в тому, наскільки швидко і легко він засвоює прийоми роботи, колірні відносини, учиться бачити прекрасне в навколишньому світі.

Обдарованість виявляються не в знаннях, уміннях і навичках, як таких, а в динаміці їх придбання, тобто в тому, наскільки за інших рівних умов швидко, глибоко, легко і міцно здійснюється процес оволодіння знаннями й

уміннями, істотно важливими для даної діяльності. І саме тут виявляються ті розходження, які дають нам право говорити про обдарованість.

Обдарованість — це індивідуально-психологічні особливості особистості, які є умовами успішного здійснення даної діяльності і розходження, що виявляють, у динаміці оволодіння необхідними для неї знаннями, уміннями і навичками.

Якщо визначена сукупність якостей особистості відповідає вимогам діяльності, яку опановує дитина протягом часу, педагогічно обґрунтовано відведеною на її освоєння, то це дає підставу твердити що дитина обдарована. І якщо інша дитина за інших рівних умов не справляється з вимогами, яку пред'являє йому діяльність, то це дає підставу припускати в неї відсутність відповідних психологічних якостей.

Природні нахили яскраво виявляються в іграх дітей, відомо, що Т.Шевченко змалку любив ліпити з глини, малювати, пізніше – списувати вірші у саморобні, оздоблені візерунками книжечки. Можна замітити, що коли звичайній дитині запропонувати під час гри якусь іншу гру, то вона легко згодиться і забуде через декілька хвилин попередню гру. Обдарована ж дитина завжди впевнена, що робить важливу справу, схильна займатись нею регулярно, не дозволяє псувати наслідки своєї праці. В талановитій дитини відразу помітні тонка спостережливість, зосередженість, посидючість, вміння наполегливо переслідувати поставлену мету, самостійність, незалежність у діяльності. Обдаровані діти, як правило мимоволі привертають до себе увагу. І ми, педагоги повинні не втратити таких дітей.